

„Egy kevés kovász az egész tésztát megerjeszti.” Cial 5,9

A személyes létforma jegyében

„Az árucikk létforma, mint valami felszín alatti áramlás, dologszerűvé tesz, öntudatunkat, értékrendünket és kapcsolatainkban tanúsított viselkedésünket is az uralkodás és az önimádat irányába sodorja” – írja a jezsuita John F. Kavanaugh Krisztus követése a fogyasztói társadalomban című magyarul is megjelent könyvében. „Konfliktusha keveredünk egymással, és arra a következtetésre jutunk, hogy egyedül is képesek vagyunk eleget tenni beteljesedésre és önmegvalósításra irányuló végtelen vágyunknak. Csak eleget kell gyűjtenünk, termelnünk és nyernünk, s istenné leszünk. Megszabadulunk fájdalmas befejezetlenségünktől...”

A személyes létforma is arra hív, hogy Istenhez váljunk hasonlatossá, de nem úgy, hogy közben menekülünk befejezetlenségünk mélységeitől, hanem úgy, hogy teljességben feltárjuk azt. A befejezetlenség annyit jelent, hogy úton vagyunk, folyamathan, hogy teremtett szabadságunk van. É világi szeretet és választás. Azt jelenti, hogy mint teremtmények, közreműködünk önmagunk beteljesítésében, nem önimádat és erőszak útján, hanem azáltal, hogy megadjuk magunkat annak, akik és amik vagyunk: a szeretet teljes misztériuma után sóvárgó szabad lények.”

Az emberi személy e felfogása jól rávilágít társadalmi-környezeti bajaink többségére, s nem csupán bírálatra, hanem – a személyes létforma révén – az építkezésre is módot ad. Idestova három éve, hogy az angol nyelvű Kavanaugh-könyvet ismertettük a Kovászban. Időközben, épp a máriapócsi Altern-konferencián, sikerült fordítót találnunk, majd az Ursus Libris kiadó közreműködésével a megjelenés is lehetővé vált. 2003 májusában, összességében közel hároméves szervezési, fordítói, szerkesztői munka nyomán most könyvárusi forgalomba került a magyar fordítás, amely remélhetőleg hozzájárul majd a személyes létforma hazai erősödéséhez és terjedéséhez.

Ezúttal ismét konferenciára készül az Altern-csoport – új tartalommal, de a régi elkötelezettséggel. Szükségesek az ilyen találkozók, mert akár az egyház társadalmi tanítását tekintjük, akár az arra épülő, Kavanaugh-éhoz hasonló könyveket, ezeken az összejöveteleken lehetőség nyílik az elvi megfontolások gyakorlatiassá tételére. Nem biztos ugyanis, hogy minden esetben egyértelmű a társadalmi tanítás saját életünkre és magyarországi helyzetre vonatkoztatott jelentősége. A *Hol a határ?* című konferencián, többek között, a társadalmi tanítás jelentőségével foglalkozunk egy nyugodt, a Zemplén erdőivel övezett zsákfaluban, Komlóskán. Vendéglelőadónkkal, az egyház társadalmi tanításának egyik legjobb hazai ismerőjével és értő tolmácsolójával, dr. *Góják* Jánossal kísérletet teszünk a pénzbeli és a haszonelvű

értékelést nem tűrő emberi-társadalmi szférák feltárására. Életünk mely területein van helye a pénz- és a haszonelvű gondolkodásnak, s melyek azok, amelyeket mindenképp meg kell őriznünk a személyes elköteleződés, a tékozló szeretet – gazdasági szempontból irracionális – világának?

A tét végül is az, hogy életünk és mások előtt hangoztatott véleményünk (közéleti szereplésünk) az árufORMA vagy a személyes forma érvényesülését segíti-e elő. Az egyház társadalmi tanításával összhangban az egyéni és a társadalmi szint szerves egységét valljuk, ezért az előadásokban és a kiscsoportos együttgondolkodás során mindkét szintre egyformán hangsúlyt helyezünk. A konferenciára minden érdeklődőt ezúton is szeretettel meghívunk, a részletek lapunk végén találhatók.

E számunk a *Kovács* – illetve az Altern-csoport – érdeklődési köréből széles palettát mutat be. Megvizsgálunk a vállalati etikus cselekvés lehetőségei közül néhányat, érintjük a kamat szerepét pénzügyeink területén, bemutatjuk a társas viszonyok magyarországi állapotát, majd az ember személyi mivoltából fakadó erkölcsi követelmények némelyikéről elmélkedünk.

Első cikkünkben dr. *Tóth Gergely* (ügyvezető, Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület) a vállalatok fenntarthatóságával kapcsolatos szempontokat gyűjti csokorba. Írása részletesen bemutat néhány terjedőben lévő módszert, amelyek a fenntarthatóság területén tett érdemeik szerint sorolják a vállalatokat különféle kategóriákba. *Tóth Gergely* cikke azonban mindezekon túllép, s a vállalati fenntarthatóság fogalomkörébe erkölcsi szempontok figyelembevételét is javasolja. Így például szerinte szükséges a tevékenységi kör vizsgálata (etikai-társadalmi szempontból egy fegyvergyártó sosem minősülhet fenntarthatónak), valamint a cég méretének, az igazságos elosztáshoz való hozzájárulásának és a helyi közösséggel ápoltságot kapcsolatainak az értékelése. Figyelemre méltó a szerző javaslata a *Vállalatok környezeti érdemrendjének* bevezetésére.

Prof. *Margrit Kennedy* rövid cikkének közlésével a kamatos kamat gazdaságunkban betöltött visszás szerepére szeretnénk irányítani a figyelmet. *Paul Hellyer A globális pénzügyi válság túlélése* című könyve, amelyet 1998-ban az Altern-csoport fordított le és adatott ki, a kamat kérdésében az angolszász kritikai hagyományt követi, fontos és jelentős azonban az európai szemlélet is, amelynek máig legjelentősebb alakja a német-argentin *Silvio Gesell*. Ehhez az irányzathoz tartozik *Kennedy* professzor-asszony írása is.

Gesell alapműve *természetes gazdasági rendről* beszél, amely nem attól természetes, hogy magától kialakul (igenis létre kell hozni!), hanem attól, hogy a természetes emberi szükségletek kielégítését célozza meg és szolgálja. E rend létrehozatalának szükséges feltétele a mai kamatrendszer megváltoztatása. *Gesell* elmélete közel száz éve a rendelkezésünkre áll, sokakra megtermékenyítően hatott és sokan továbbgondolták, ám gyakorlatba ültetésére még mindig kevés a remény. Magyarország csatlakozása

az Európai Unióhoz alighanem még távolibbá tette az általa javasolt alternatív pénzügyrendszer bevezetésének a lehetőségét. Nem állítjuk, hogy a Gesell nyomdokain megfogalmazott bírálatok és javaslatok minden részletükben megfelelően kidolgozottak és hatásukban átgondoltak – az azonban valószínű, hogy a kamatos kamat jelenlegi gazdasági rendszerünkben számos probléma forrása. A Kétezerégy Kiadónál most megjelenésre vár Gesell alpművének magyar fordítása. Ha sikerül előteremteni a hiányzó többszázezer forintot, akkor 2003 végén az eredeti forrás a magyar olvasók számára is elérhetővé válik, ami egyformán nagy lökést adhatna az irányzat hazai megerősödésének és a geselli gondolat igényes, kritikai elemzésének.

Első könyvismertetésünk dr. *Utasi Ágnes* (egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem, Szociológia Tanszék) legújabb művével foglalkozik. *A hiszalom hálója* című könyv, amelynek első kiadása időközben el is fogyott, s utánnomlásában reménykedünk, az emberek közötti kapcsolatok két fontos vetületét elemzi és értékeli: a bizalmat és a szolidaritást. A könyv friss magyarországi szociológiai felmérései arra utalnak, hogy az 1990-es években Magyarországra érkező kapitalizmus erősen megtépázta az emberek közötti (azaz mikroszintű) szolidaritáshálót, s a család, a rokonsági kötelék maradt a nehézséggel küzdők utolsó mentősvára. Ám a család sem a régi, viszonylag biztos „intézmény”. A kutatásokból kiderül, hogy az új rendszer a tradicionális családot alapjaiban ásta alá, az emberek vélekedéséből a családokat összetartó értékek teljes összekuszálódása, ellentmondásossá válása olvasható ki. Mindez sajnos arra utal, hogy a személyes létforma hazánkban is inkább visszaszorulóban van.

Zárásként dr. *Baranyi Árpád John F. Kavanaugh* Egyesült Államokban megjelent könyvét ismerteti *Ki számít személynek?* címmel. Az írás alcíme különösen beszédes: *Az emberi önazonosság és az ölés etikája*. A mű 2001-ben jelent meg, így anyaga az 1990-es évek eseményeire is reflektál. Az írás segítségével jól nyomon követhető, hogy az 1981-es *Krisztus követése a fogyasztói társadalomban* című könyv tézise az áruformáról és az azzal minden szinten szembenálló személyes formáról miként állja meg a helyét egy részterület vizsgálatakor, az emberi élet kioltásával kapcsolatos szempontok elemzésekor. Az írásból olyan kérdésekre kaphatunk választ, mint ki számít személynek; meg lehet-e ölni azt, aki személy; milyen indokokkal ölnek meg szándékosan személyeket; s milyen érveket lehet felsorakoztatni a személy mindenek fölértéke mellett, illetve egy személy életének szándékos kioltása ellen. A szerző szerint minden ember egyedi és megismételhetetlen érték, ezért szándékos megölése nem megengedhető.

Reméljük, hogy e számunkkal is hozzájárulunk a személyes forma magyarországi erősödéséhez.

